

REMISSVAR

2021-11-02

Dnr: BO 2021-0238

Justitiedepartementet

Ändrade regler i medborgarskapslagen (SOU 2021:54)

Inledning

Barnombudsmannen har beretts tillfälle att yttra sig över betänkandet Ändrade regler i medborgarskapslagen (SOU 2021:54).

Barnombudsmannen yttrar sig med utgångspunkt i uppdraget att företräda barns och ungas rättigheter utifrån FN:s konvention om barnets rättigheter (barnkonventionen), som sedan 1 januari 2020 är lag i Sverige.

Barnombudsmannen avgränsar sitt yttrande till de förslag som vi bedömer som särskilt relevanta utifrån ett barnrättsperspektiv.

Allmänt

Barnombudsmannen ser positivt på att betänkandet beskriver och beaktar barnkonventionen i både analys och förslag samt att barnkonventionens grundprinciper och andra artiklar, som anses vara av särskild betydelse för utredningens arbete, lyfts fram.

4.4.3 Hur kan ett automatiskt förvärv gå till?

Barnombudsmannen delar utredningens konstaterande om att det, i ett system med automatiskt förvärv av svenskt medborgarskap, behövs en samsyn när det gäller myndigheternas bedömningar av vem som definieras som statslös. Enligt vad som framkommer i utredningen görs bedömningar av detta ibland på olika sätt hos myndigheterna vilket grundar sig bland annat på att de gör olika tolkningar av utländska medborgarskapslagstiftningar (se sid 92 i betänkandet). Detta menar vi kan ifrågasättas om det är i enlighet med artikel 2 i barnkonventionen om rätten till icke-diskriminering. Förutom en längre process för den det berör kan det även orsaka meningsskiljaktigheter i handläggningen och även ge felaktig statistik i antalet barn som definieras som statslösa.

4.4.4 Bör det införas ett system med automatiska förvärv?

Enligt barnkonventionens artikel 7.1 har barn från födelsen rätt till ett medborgarskap vilket också nämns i betänkandet.

Barnombudsmannen anser att den möjlighet till reglering som utredningen presenterar för automatiskt förvärv av medborgarskap (men som utredningen inte har landat i att

föreslå) vore mer förenlig med artikel 7.1 i barnkonventionen än utredningens slutgiltiga ställningstagande.

Även om ett system med automatiska förvärv bara skulle vara till fördel för ett relativt litet antal barn (se sid 98 i betänkandet) menar Barnombudsmannen att det för de barn som berörs kan ha stor betydelse, för det fall statslöshet annars riskeras, oavsett om det handlar om en kortare eller längre period. Barnombudsmannen förordar därför utredningens beskrivna system för automatiskt förvärv.

11.3.2 Bestämmelserna ska utökas med särskilda villkor till skydd för barns medborgarskap

Barnombudsmannen tillstyrker förslaget men vill betona vikten av att ansvarig utredande myndighet genomför kunskapshöjande insatser för att säkerställa att handläggning görs på ett barnanpassat sätt som är förenligt med barnkonventionen. Det är angeläget att all personal som hanterar dessa ärenden har tillräcklig barnrättslig erfarenhet och andra nödvändiga kunskaper, och att kunskapen tillförsäkras över tid.

Utredningen föreslår att samtycke inte ska krävas om barnet är varaktigt förhindrat att lämna samtycke på grund av sjukdom eller på grund av något annat liknande förhållande. Barnombudsmannen vill understryka att *även* om ett barn med ett varaktigt hinder i form av sjukdom eller funktionsnedsättning inte kan ge sitt samtycke vid en ansökan om befrielse från medborgarskap, ska ett barnrättsperspektiv alltid gälla. En bedömning av vad som är barnets bästa är än mer av vikt när barnet inte självt kan ge uttryck för sin åsikt i ett ärende där barnet berörs. Detta bör tydliggöras i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Hur ska samtycket kontrolleras och hur görs bedömningen av barnets bästa?

Utredningen föreslår att Migrationsverket noga *bör* utreda hur barnets livssituation ser ut. Barnombudsmannen anser att detta bör ändras till en *ska*-krav för att på så sätt säkerställa, så långt det är möjligt, att barnets rättigheter genomsyrar handläggningen.

Föredragande i ärendet har varit utredaren Lisa Ivarsbacke och juristen Karin Juhlén. I den slutliga handläggningen av ärendet har även t.f. avdelningschefen Tove Björnheden deltagit.

Elisabeth Dahlin
Barnombudsman